

Mindaugo Tamošaičio
9 kl. istorijos vadovėlio II d. recenzija

(Baltų lankų vadovėliai, 2023)

RECENZIJ A

2023 – 11 – 30

Parengtą 9-tos klasės istorijos vadovėlio II-ąją dalį sudaro keturi skyriai ir dvidešimt temų (jų apimtis – 180 puslapių). Kiekvieną skyrių sudaro įvadinė dalis, kurioje pristatomas konkrečių kompetencijų ugdymas, pagrindinės sąvokos ir asmenybės. Kiekvienoje temoje yra aiškiai, mokiniams patrauklia forma, pateikiama teorinė temos įvadinė ir metodologinė dalys, kurių turinį sudaro trys pagrindiniai, į temas nagrinėjimą nukreipiantys teiginiai, užduotys su istorijos rašytiniais ir vaizdiniais šaltiniais, žemėlapiais. Kai kuriose temose yra pateiktos ir testinės užduotys, nagrinėjamos temos teoriniai daliai įtvirtinti.

Istorijos vadovėlio teorinė dalis ir metodinis aparatas atitinka bendrojo lavinimo mokyklos, 9 (I gimnazijos) klasės atnaujintos istorijos programoje pateiktą dalyko turinį. Susipažinus su vadovėlio turiniu matyti, kad temų pavadinimų formuluotės logiškos, konkrečios, iš karto galima suprasti, ko bus mokomasi. Pirmoje temoje – „26. Lietuvių tautos atgimimas“ pateiktas dabartinės Lietuvos etnografinių regionų administracinis suskirstymas nekorektiškas. Šį žemėlapi būtų tikslinga pateikti, aptariant XIX a. Suvalkų gubernijos ribas ir administracinį suskirstymą. Pristatant Marijampolės gimnazijos išskirtinumą anuomet, siūlyčiau pateikti lentelę, ar sąrašą, XIX a. antrosios pusės – XX a. pradžios, gimnazijoje besimokiusių žymiausių tautinio atgimimo, kultūros, visuomenės veikėjų sąrašą, kuris mokiniams būtų aktualus, ne tik istorijos, bet ir lietuvių literatūros pamokose. Tyrinėjimo užduotyje prašoma remtis V. Kudirkos ir J. Basanavičiaus muziejuose esančia informacija, todėl reiktų sukonkretinti užduoties formuluotę. Informacijos paieškai užduoties sąlyga turėtų būti lankstesnė. Turi būti nurodyta, kuriais konkrečiais šaltiniais (muziejaus, ar konkretaus internetinio portalo www.vle.lt publikuojama informacija) turėtų remtis mokinys, ieškodamas atsakymo apie Tautinio atgimimo šauklus.

Pristatant antrąją temą – „27. Lietuvos politinių srovių ir partijų kūrimasis“, siūlyčiau sąvokas „bolševikai“ ir „menševikai“ paaiškinti iš esmės, akcentuojant esminius jų politinės minties skirtumus. Tą patį reiktų padaryti ir su šeštoje temoje – „31. Imperializmas Afrikoje ir Azijoje“ su sąvoka „eksteritorialumo teisė“. Aštuntoje temoje – „33. Industrinė revoliucija ir jos padariniai“ esančioje „33.1 lentelėje. Žymiausi mokslo revoliucijos laimėjimai“, išradėjai ir jų išradimai turėtų būti pateikti ne atsitiktine, o chronologine tvarka. Būtina paaiškinti sąvoką „buržuazija“, o 77–78 psl. – paminėti, kad geležinkelio nutiesimas per Vilnių, prisidėjo prie spartaus gyventojų skaičiaus

augimo. Nuo XIX a. vidurio iki XX a. pr. Vilniaus gyventojų skaičius padvigubėjo nuo ~60 000 iki ~150 000 gyventojų¹. 125 psl. esančiam 40.6 paveikslui – karikatūrai reikalingas originalo teksto vertimas į lietuvių kalbą. Jis turėtų būti pateiktas šalia iliustracijos ar po ja.

Prie kai kurių temų mėginama suformuoti/iškelti istorinę problemą, o jai išspręsti pasiūlomas konkretus šaltinis, kurį perskaitęs mokinys galėtų savarankiškai atrasti problemos sprendimą. Svarbu, kad devintokai, mokydamiesi istorijos iš šio vadovėlio, turės galimybę daugiau dirbti savarankiškai, analizuoti istorijos šaltinius, o juose esanti informacija padės jiems apibūdinti, nustatyti, iliustruoti, apibendrinti ir padaryti išvadas, atsakymą pagrįsti argumentais. Būtina sudaryti mokiniui galimybę, savarankiškai palyginti, susieti, įvertinti skirtingas istorines asmenybes, įvykius, procesus, jų reikšmę tolesnėje istorinėje laiko tėkmėje.

Istorijos vadovėlis 9 klasei, jo II-oji dalis, atitinka bendruosius ir specialiuosius reikalavimus vadovėliams, todėl gali būti spausdinama.

Vyr. istorijos mokytojas dr. Martynas Maniušis

Vilniaus Žirmūnų gimnazija

¹ <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2017~1549459662890/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>